

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto sosiaali- ja terveysministeriölle hallituksen esityksen luonnoksesta laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja pelastustoimen järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettua lakia koskevan esitysluonnoksen perusteella saa käsityksen esityksen tavoitteista ja keskeisistä ehdotuksista.

Esitysluonnoksesta käy ilmi perusteet lainmuutokselle, mutta asian nykytila jää osin epäselväksi. Esitysluonnoksessa on tunnistettu esityksen olennaisia vaikutuksia, mutta vaikutusarvioita tulee monin paikoin täydentää.

Esitysluonnoksen keskeisimmät puutteet ja kehittämiskohteet

- Esityksessä ei käy ilmi, missä sosiaali- ja terveyspalveluissa alihankintaa nykyisin käytetään ja missä palveluissa sen käyttö todennäköisesti lisääntyisi ehdotetun sääntelyn myötä.
- Esityksessä tulisi arvioida, miten ehdotettu ketjutussääntely vaikuttaisi sosiaali- ja terveyspalveluita tarjoavissa yrityksissä työskentelevien työntekijöiden asemaan. Esitysluonnoksen mukaan yritysten alihankinnan mahdollistaminen entistä suuremmissa määrin mahdollistaa osan työntekijöistä siirtymisen yrittäjäksi. Esityksessä tulisi arvioida vaikutuksia hyvinvointialueiden työntekijöille, jos he siirtyvät ehdotettujen muutosten myötä yrittäjiksi.
- Esityksessä olisi hyvä tarkentaa, mitä tietoja yksityisten palveluntuottajien tulisi erityisesti toimittaa hyvinvointialueille ja mihin käyttötarkoituksiin tietoja voidaan käyttää. Asian kuvaaminen tarkemmin on tarpeen, etenkin kun hyvinvointialueet voivat pyytää tietoja salassapitovelvoitteiden estämättä. Lisäksi esityksessä tulisi arvioida tietojen keräämisestä ja toimittamisesta aiheutuvaa hallinnollista taakkaa ja kustannuksia yksityisille palveluntuottajille.

1. Hallituksen esitysluonnoksen keskeinen sisältö

Tässä esitettävä kuvaus on suora lainaus esitysluonnoksen ”esityksen pääasiallinen sisältö” -jaksosta:

”Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettua lakia ja pelastustoimen järjestämisestä annettua lakia.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetussa laissa muutettaisiin yksityisen palveluntuottajan alihankintaan liittyvää sääntelyä. Hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon seurantaa ja arviointivelvollisuutta koskevaa sääntelyä täsmennettäisiin.

Hyvinvointialueen investointisuunnitelman sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen osasuunnitelmien osalta järjestämislakeja muutettaisiin siten, että ministeriöt voisivat jättää osasuunnitelmat hyväksymättä myös sillä perusteella, että ne ovat ilmeisessä ristiriidassa hyvinvointialueiden tehtäviä koskevien valtakunnallisten tavoitteiden kanssa.”

2. Arvio hallituksen esitysluonnoksesta ja vaikutusarvioinneista

2.1 Yleiset huomiot

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksesta saa käsityksen esityksen tavoitteista ja keskeisistä ehdotuksista. Esitysluonnoksessa käy ilmi perusteet lainmuutokselle.

Voimassa olevassa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetussa laissa alihankinta on mahdollista tietyin edellytyksin. Lain perusteluissa tuodaan esille, että alihankintana voidaan hankkia korkeintaan 30–49 prosenttia yksityisen palveluntuottajan hyvinvointialueelle tuottamista palveluista.

Arviointineuvosto kiinnittää huomiota siihen, että esityksessä olisi hyvä antaa suuntaa antava arvio siitä, kuinka paljon hyvinvointialueet ostavat sosiaali- ja terveystalvveluita yksityisiltä palveluntuottajilta ja missä palveluissa alihankintaa käytetään. Suuntaa antava arvio alihankinnan käytöstä auttaisi hahmottamaan ehdotettujen muutosten merkittävyyttä.

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa on kuvattu esityksestä annettu keskeinen lausuntopalaute ja selostettu, miten esitystä on muutettu tai täydennetty lausuntopalautteen perusteella.

2.2 Taloudelliset vaikutukset

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa on kuvattu tiiviisti esityksen yritysvaikutuksia, joita on tuotu esille erityisesti alihankintaa koskevien ehdotusten näkökulmasta. Esitysluonnoksessa jää kuitenkin epäselväksi se, millaisiin yrityksiin esityksen vaikutukset erityisesti kohdistuisivat. Jos hyvinvointialueen työntekijöitä siirtyy ehdotettujen muutosten myötä yrittäjiksi, tällä voi olla monenlaisia vaikutuksia esimerkiksi markkinarakenteeseen ja kilpailuun. Millaisissa sosiaali- ja terveystalvveluissa alihankintojen ketjutus on todennäköistä?

Esitysluonnoksen mukaan hyvinvointialueiden seuranta ja arviointivelvollisuutta laajennettaisiin niin, että hyvinvointialueiden olisi seurattava ja raportoitava myös sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöön ja sen käyttöön liittyvistä seikoista. Ehdotettava seurantavelvoite ulottuisi hyvinvointialueen oman henkilöstön lisäksi myös hyvinvointialueelle palveluja tuottaviin yksityisiin palveluntuottajiin. Tätä tarkoitusta varten yksityisten palveluntuottajien olisi hyvinvointialueen pyynnöstä toimitettava seurannan kannalta välttämättömät tiedot hyvinvointialueiden käyttöön salassapitovelvoitteiden estämättä.

Arviointineuvosto katsoo, että esityksessä olisi hyvä tarkentaa, mitä tietoja yksityisten palveluntuottajien tulisi erityisesti toimittaa hyvinvointialueille ja mihin käyttötarkoituksiin tietoja voidaan käyttää.¹ Asian kuvaaminen tarkemmin on tarpeen, etenkin kun hyvinvointialueet voivat pyytää tietoja salassapitovelvoitteiden estämättä. Lisäksi esityksessä tulisi arvioida tietojen keräämisestä ja toimittamisesta aiheutuvaa hallinnollista taakkaa ja kustannuksia yksityisille palveluntuottajille. Kuten esitysluonnoksessa tuodaan esille, sosiaali- ja terveydenhuoltoalalla on paljon pienyrittäjyyttä, jolloin tiedonkeruusta voi aiheutua huomattavaa taakkaa ja kustannuksia yrityksille.

Esitysluonnoksen mukaan alihankinnan käytön esteitä purkamalla lisätään hyvinvointialueiden mahdollisuuksia järjestää palveluita tehokkaalla ja ennen kaikkea alueiden asukkaiden näkökulmasta laadukkaalla, vaikuttavalla ja kustannustehokkaalla tavalla. **Arviointineuvosto katsoo**, että esitysluonnoksesta saa käsityksen, että esityksen hyvinvointialueisiin ja kuntiin kohdistuvat taloudelliset vaikutukset olisivat kuitenkin vähäisiä tai niitä ei katsota syntyvän lainkaan. Esitysluonnoksessa olisi hyvä kuvata, miten esityksessä on päädytty tähän arvioon.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että jatkossa Terveiden ja hyvinvoinnin laitos tuottaisi kansallisesti vertailutietoa hyvinvointialueista. Voimassa olevassa sääntelyssä tämä velvoite koskee hyvinvointialueita, ja velvoitteen katsotaan aiheuttavan merkittäviä kustannuksia hyvinvointialueille. Esitysluonnoksen mukaan muuttamalla sääntelyä ehdotetulla tavalla lisättäisiin tiedon tuottamisen kustannustehokkuutta.

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa olisi hyvä esittää arvio hyvinvointialueille aiheutuvista kustannussäästöistä, kun velvoite tiedon tuottamisesta siirrettäisiin hyvinvointialueilta Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle.

2.3 Muut ihmisiin kohdistuvat ja yhteiskunnalliset vaikutukset

Esitysluonnoksen mukaan alihankintaa koskevat muutokset voivat vaikuttaa vähäisesti potilaiden tai asiakkaiden hoidon jatkuvuuteen ja sitä kautta heidän hyvinvointiinsa ja terveyteensä. Lisäksi myönteisiä vaikutuksia voi syntyä siitä, että esitys parantaa palvelujen toimitusvarmuutta. **Arviointineuvosto pitää myönteisenä sitä**, että esitysluonnoksessa on tunnistettu esityksen mahdollisia vaikutuksia hyvinvointialueiden asiakkaille ja potilaille. **Arviointineuvosto tuo kuitenkin esille**, että sosiaali- ja

¹ Esitysluonnoksessa on tuotu esille, että hyvinvointialueille luovutettavat tiedot eivät saa sisältää henkilötietoja.

terveyspalveluiden käyttäjille palveluiden laatu ja niiden jatkuvuus ovat tärkeitä. Voiko ehdotetuilla muutoksilla olla vaikutuksia sosiaali- ja terveyspalveluiden asiakkaiden perusoikeuksien toteutumiseen?

Esitysluonnoksen mukaan yritysten alihankinnan mahdollistaminen entistä suuremmissa määrin mahdollistaa osan työntekijöistä siirtymisen yrittäjäksi. Toisaalta esitysluonnoksessa todetaan, että muutoksen ei arvioida aiheuttavan kokonaisvaltaisia muutoksia sosiaali- ja terveyspalvelujen tuotantorakenteissa. **Arviointineuvosto katsoo**, että esityksessä tulisi arvioida vaikutuksia hyvinvointialueiden työntekijöille, jos he siirtyvät ehdotettujen muutosten myötä yrittäjiksi. Esityksessä tulisi myös arvioida, miten ehdotettu ketjutussäätely vaikuttaisi sosiaali- ja terveyspalveluita tarjoavissa yrityksissä työskentelevien työntekijöiden asemaan.

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa on arvioitu pääosin riittävästi esityksen vaikutuksia viranomaisille.

Esitysluonnoksen mukaan hyvinvointialueella on velvoite valvoa ja ohjata sen järjestämisvastuulla olevaa palvelutuotantoa. Tämä vastuu ulottuu sen koko järjestämisvastuun alaiseen palveluketjuun.

Arviointineuvosto katsoo, että esityksessä tulisi kuvata, miten valvontatehtävän laajentuminen vaikuttaa hyvinvointialueiden toimintaan ja resursseihin. Esityksessä olisi hyvä kuvata esimerkinomaisesti, millaisia asioita hyvinvointialueen tulisi valvoa palveluketjussa. Lisäksi olisi hyvä arvioida, millaisia vaikutuksia hyvinvointialueiden valvontavelvoitteella voi olla palveluntuottajina olevien yritysten asemaan.

Arviointineuvosto katsoo, että esityksessä olisi hyvä arvioida, voiko alihankintaa koskevilla muutoksilla olla sukupuolivaikutuksia.

Esitysluonnoksen mukaan hyvinvointialueen henkilöstötiedon seuranta ja arviointivelvollisuutta koskevat ehdotukset lisäisivät hallinnollista työtä vain vähäisesti. Hallinnollisen työn lisääntyminen koskisi yhtenäisten henkilöstötietojen seurannan ja raportoinnin käyttöönottovaihetta. **Arviointineuvosto pitää myönteisenä sitä**, että esitysluonnoksessa on tuotu esille ehdotetusta sääntelystä aiheutuvaa hallinnollisen työn määrää hyvinvointialueille.

3. Lainsäädännön arviointineuvoston lausuma

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto on annettu sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja pelastustoimen järjestämisestä annetun lain muuttamista koskevasta hallituksen esityksestä (hankenumero: STM060:00/2024), jonka sosiaali- ja terveysministeriö toimitti arviointineuvoston käyttöön sähköpostitse 3.7.2025. Lausunto on julkinen.

Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos noudattaa tyydyttävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjetta. Arviointineuvosto suosittelee, että esitysluonnosta korjataan neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

Helsingissä 1. syyskuuta 2025

Eeva-Liisa Inkeroinen

Lainsäädännön arviointineuvoston puheenjohtaja

Essi Römpötti

Johtava asiantuntija, lainsäädännön arviointineuvoston sihteeri

Yhteystiedot:

Valtioneuvoston kanslia
PL 23, 00023 Valtioneuvosto
vnk.fi
p. 0295 16001

Liite 1 Arviointineuvoston käyttämät standardilausumat

5. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos täyttää kiitettävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimukset. Arviointineuvostolla on vain vähäisiä lisäysehdotuksia hallituksen esitysluonnokseen.

4. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos täyttää hyvin lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimukset. Arviointineuvosto suosittelee, että hallituksen esitysluonnosta täydennetään neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

3. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos noudattaa tyydyttävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjetta. Arviointineuvosto suosittelee, että esitysluonnosta korjataan neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

2. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos noudattaa välttävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjetta. Hallituksen esitysluonnoksessa on olennaisia puutteita ja esitysluonnosta tulee korjata neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

1. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnoksen puutteet ovat niin merkittäviä, ettei esitysluonnos täytä lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimuksia. Hallituksen esitysluonnoksen pohjalta ei pysty muodostamaan riittävää ja perusteltua käsitystä esityksestä, eikä sen taloudellisista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista. Ilman puutteellisuuksien korjaamista on vakavasti harkittava, voiko hallituksen esityksen antaa eduskunnan käsiteltäväksi.*

* Viimeinen virke jätetään pois niissä tilanteissa, kun esitystä ei käytännössä voida vetää pois.